

בלבבי משכן אבנה

לאנשים שרוצים להתקדם בחיים

סיפור ולקחו

נכסיך מפני שריפה". מיד נתן הגביר את סכום הכסף לרבי נחום, והצדיק חילקו לעניים. וכך מידי שנה בשנה - כל ימי חייו של רבי נחום. במקום לבטח את רכושו, היה האיש נותן לרבי נחום את דמי הביטוח. באותם שנים פרצו שרפות רבות בבתי הכפר ובשדותיו, אך אל רכושו של הגביר מעולם לא הגיעה האש..

מעשה נוסף: מסופר על רבי אברהם אנטקי שהיה גר בחלב שבסוריה, והאיש ירא את ה' ותלמיד חכם, אך לא רצה להנות מכתרה של תורה והיה מתעסק במסחר, מכר בדים לבנים שהביא מהודו וממנצ'סטר שבאנגליה. גם את בנו הבכור העסיק בחנותו. הכל כיבדוהו והוקירוהו, דיבורו בנחת עם הבריות, הליכותיו נאות ומשאו ומתנו באמונה.

באחד הימים ניגש לביתו פקיד ראשי בחברת הביטוח ואמר לו: רבי אברהם! מדוע אינך מבטיח את סחורותיך בחברת הביטוח שלנו המעסיקה פקידים יהודים? אמר לו רבי אברהם: בא אלי לחנות ונדבר על זאת.

למחרת ניגש אליו הפקיד היהודי, אמר לו רבי אברהם: "ראה! כל סחורותי מבוטחות. הנה רשימת הביטוח". ומה ברשימה? שמות תלמידי החכמים והישיבות המקבלים ממנו את כספי ביטוח סחורותיו. שאל הפקיד "מה זאת?" השיב לו ר' אברהם: "את דמי הביטוח לכל סחורה שאני קונה, אני מעביר לישיבות ולתלמידי חכמים".

באחד הימים נודע כי אניה המביאה סחורות לעיר 'חלב' טבעה בים, ובאניה סחורות של יהודים ואינם יהודים בסוריה. והנה באורח פלא הובאו כל החבילות שהיו על שמו של ר' אברהם אנטקי. באופן ניסי, לסחורה שהוא הזמין לא קרה מאומה. מובן מאליו, כי רק אצלו ניתן היה להשיג את האריג הלבן שהובא מהודו. והתוצאה: כל אנשי העיר קנו אצלו, והוא התעשר.

בבוא אליו שנית פקיד חברת הביטוח, אמר לו ר' אברהם: רואה אתה כי סחורותי מבוטחות

ולא קרה להם מאומה?... ■

הפטרת תשעה באב (ירמיה ט) הנושאת בחובה דברי מוסר מרטיטים, מסתיימת במסקנה מוסרית נחרצת: **כֹּה אָמַר ה' אֱלֹהֵי־יְהוָה הַלֵּל חֲכָם בְּחֻמָּתוֹ וְאֶל־יְהוָה הַגָּבוֹר בְּגִבּוֹרָתוֹ אֶל־יְהוָה עֲשִׂיר בְּעֲשָׂרוֹ: פִּי אִם־בְּזָאת יְהַלֵּל הַמִּתְהַלֵּל הַשֶּׁכֶל וְיַדַּע אוֹתִי כִּי אֲנִי ה' עֹשֶׂה חֹסֵד מְשַׁפֵּט וְצַדִּיקָה בְּאָרֶץ כִּי־בְאֵלֶּה חִפְצָתִי נְאֻם־ה':** בילקוט שמעוני על פרשתנו (רמז תשפו) דורש את הפסוק בירמיה הנ"ל בזה הלשון: "שלש מתנות אלו נבראו בעולם, "חכמה וגבורה ועושר", וכיון שלא באות מן הקדוש ברוך הוא, סופן להפסק ממנו. שני חכמים עמדו בעולם, בלעם מאומות העולם ואחיתופל מישראל, ושניהם אבדו מהעולם הזה ומהעולם הבא. שני עשירים עמדו בעולם, קרח מישראל והמון מאומות העולם, ושניהם אבדו מן העולם. וכן אתה מוצא בבני גד ובני ראובן שהיו עשירים הרבה, והיה להם מקנה גדול וחבבו את המקנה וישבו להם מעבר הירדן, לפיכך גלו תחלה שנאמר ויגלם לראובני ולגדי. עכ"ל.

מהו סוד העושר השלם? סוד העושר השלם הוא שהעשירות תמשך אליו מברכותיו של בורא עולם - ואמנם כיצד ניתן להבטיח זאת?

תשובה לכך מצא נמצא במעשה הבא:

מסופר על הצדיק רבי נחום מהורודנה שהלך פעם בדרך לאסוף כסף לצדקה, פגש בדרכו גביר עשיר הגר בקרבת מקום, הלה היה הולך בדיוק באותו זמן לבטח את רכושו בחברת ביטוח. הבחין הגביר ברבי נחום ניגש אליו ואמר לו:

"רבי, ברגע זה עושה אני את דרכי אל חברת הביטוח, על מנת לבטח את רכושי מפני פגיעות, כגון אש וכיו"ב. אך אם יבטיח לי הרבי שהאש לא תשלוט בכל רכושי ושדותי, מסכים אני לתת לו לצדקה את סכום דמי הביטוח במקום לשלמו לחברת הביטוח, וכך אעשה מידי שנה בשנה".

הקשיב הרבי לדבריו ואמר לו:

"בטוח אני, כי זכות הצדקה שתתן - תגן על

נושאים בפרשה

מסעי - סע

מסע, ונסיעה, נקראים כן מלשון סיוע, כי אמרו חז"ל (בראשית פרשה טל) על הפסוק (בראשית יב, ב) ואעשך לגוי גדול, א"ר חייא, לפי שהדרך גורמת לשלשה דברים, ממעטת פריה ורביה, וממעטת את היציאה, וממעטת את השם. וא"כ כל היוצא לדרך, למסע, נצרך סיוע. ונצרך סיוע על כלל המסע, ונצרך סיוע על כל צעד. ולפיכך נקרא פסיעה, סיוע על כל צעד. ובנח כתיב (שם ו, ט) "את האלקים התהלך נח". ופרש"י, "נח היה צריך סעד לתומכו". כי כל אדם יש שהוא בביתו ויש שהוא במסעו, ובזמן מסעו נצרך בעיקר לסעד, כנ"ל. אולם אצל נח נהפך הבית לתובה. כלומר גם ביתו בבחינת מסע וזה היה עצם מדרגתו, ולא רק בזמן המבול, ולפיכך נצרך סעד לתומכו. כי בנח כתיב (שם ה, כט) "ויקרא את שמו נח, לאמר זה ינחמנו ממעשינו ומעצבון ידינו מן האדמה אשר אררה ה'. בבחינת שורש חטא הראשון שורש מיתה בעולם, בבחינת "בכו

(המשך בעמוד ה')

יציאה לפי ר"ת	יציאת השבת	כניסת השבת	ירושלים
9.04	8.28	7.11	ירושלים
9.01	8.31	7.26	תל אביב
9.39	9.15	8.08	BROOKLYN
9.37	9.15	8.05	CHICAGO
9.18	8.49	7.47	LOS ANGELES
7.22	6.43	5.51	BEUNOS AIRES
7.54	7.16	6.23	PANAMA
6.49	6.13	5.18	SAO PAULO
8.24	7.49	6.53	HONG KONG

נא לשמור על קדושת הגליון

מן הנלמד בכולל מתוך שיעורו של מורנו ורבינו הרב איתמר שורץ שליט"א

שיעור כללי בסוגיית קרן

בדין שור המועד לסירוגין

מועד אלא לאותם הימים שנגח בהם. אך יש מן האחרונים שלמדו בדעת הרמב"ם דהוי דין מיוחד במועדות לסירוגין דג' מינים.

הגדרה אחרת בדברי הרמב"ם בביאור החילוק בין הדינים [לפי האחרונים דלא כמ"מ]

ונראה דיש לבאר את סברת החילוק בין הדינים, ודלא כמו שנתבאר לעיל בהגדרת מועדות לסירוגין הוא דיש ב' חזקות סותרות, חזקה גמורה ליגח, ומאיך חזקה הפוכה שלא ליגח בזמן ההפסקות. אלא יסוד הדבר הוא, דהנה כאשר השור נגח את הנגיחה החמישית יש לו מועדות גמורה [וכמו שנקטנו לעיל לפי דעת הראשונים שאין דין רצופין בשביל קביעות המועדות], אבל כאשר אנו רואים שבפעם השישית אינו נוגח, וא"כ יש לפנינו ג' פעמים שלא נגח, הרי שיש לפנינו סתירה במוחזקותו, דמחד יש לו חזקת נגחנות, אבל מאידך גם אנו רואים שלא נגח ג' פעמים, ומוכרחים אנו ליישב ולהגדיר את חזקת השור [ולא ניחא לנו לומר דהוי ב' חזקות הפוכות לפי מהלך הדברים השתא].

ומעתה נראה, דכאן נאמר יסוד החילוק שבין המקרים הנ"ל ברמב"ם, והיינו, דכאשר השור נגח רק שוורים לסירוגין, וכאופן שנקט הרמב"ם שיום א' נגח שוורים ויום ב' לא נגח וכו', יש אפשרות ליישב החזקה בב' אופנים, דמחד י"ל דנקבע לשור מועדות לסירוגין של שוורים, אבל גם י"ל דנקבע לו מועדות לסירוגין של ימים.

ונראה דבאופן זה עדיף לנו לקבוע מועדות לסירוגין של שוורים, דאם נימא כך נמצא שאין לפנינו שום מקרה, שהרי כך הוחזק לפנינו שנגח את השוורים לסירוגין, שור נגח ושור לא נגח וכו', והוי חזקה מעלייתא. אבל אם נבא לקבוע לו מועדות לסירוגין של ימים, א"כ צריך לומר שהטעם שלא נגח עוד שוורים ביום הראשון זה משום שבמקרה לא ראה עוד שוורים, ואילו היה מזדמן לו לראות עוד שוורים ביום זה היה נוגחם, שהרי ליום זה מועד גמור הוא. ומכיון שלפ"ז נצטרך לתלות את חזקתו במקרה, שלא

חילוקי הדינים שבדברי הרמב"ם

ועתה נבא בס"ד לבאר את פסקי הרמב"ם. הנה בדברי הרמב"ם בפ"ז מנזקי ממון ישנם כמה הלכות [ולעיל הוזכר בקצרה]. בהלכה ט' כתב הרמב"ם, "נגח שור היום וחמור למחר וגמל ביום שלישי, נעשה מועד לכל". וכפי שהוזכר לעיל פשטות הלשון משמע שהוא נעשה מועד לכל המינים שבעולם.

עוד כתב שם הרמב"ם, "ראה שור היום ונגחו, למחר ראה שור ולא נגחו, וביום השלישי ראה שור ונגחו, וברביעי ראה שור ולא נגחו, ובחמישי ראה שור ונגחו, ובשישי ראה שור ולא נגחו, נעשה מועד לסירוגין לשוורים", [זהו דין מועד לסירוגין שבדברי הברייטא, אלא שהרמב"ם פירשו בסירוגין של ימים], והטעם שנעשה מועד לסירוגין רק לשוורים, בפשטו זהו למאי דקיי"ל כרב פפא דמועד למינו אינו מועד לשאינו מינו, אך כבר הבאנו את דברי היש"ש דאף רב זביד מודה בזה משום דמועדות לסירוגין הוי מועדות קלישתא.

ובהלכה י' כתב הרמב"ם, "ראה שור היום ונגחו, ולמחר ראה חמור ולא נגחו, ובשלישי ראה סוס ונגחו, וברביעי ראה גמל ולא נגחו, ובחמישי ראה פרד ונגחו, ובשישי ראה ערוד ולא נגחו, נעשה מועד לסירוגין לכל", ובדין זה הוסיף הרמב"ם וכתב "ואם נגח ביום שהוא מועד לו אחד משלשת המינים שנגח בסירוגין, הרי זה מועד".

ומבואר ברמב"ם בהלכה זו ב' דברים, א', דאינו נעשה מועד אלא לאותם המינים שנגח, ב', שאינו נעשה מועד אלא לאותם הימים שנגח בהם, אבל בהלכה ט' לגבי נגח ג' מינים ברציפות סתם הרמב"ם וכתב דהוי מועד לכל, וכן לגבי מועד לסירוגין סתם וכתב דהוי מועד לסירוגין, ורק באופן שמועדו מורכבת מסירוגין של ימים ושל מינים הדגיש הרמב"ם שאינו מועד אלא לימים ולמינים אלו.

וכפי שהוזכר, המגיד משנה פירש דבכל האופנים דין אחד להם, ואף בנגיחת ג' מינים בלא סירוגין ג"כ אינו מועד אלא לאותם המינים שנגח, וכן אף במועדות לסירוגין לשוורים אינו

ראה שוורים אחרים באותם ימים שנגח בהם, לכן אנו מפרשים שחזקתו היא לסירוגין של שוורים ולא לסירוגין של ימים.

וכל זה במועד לסירוגין של שוורים בלבד, אבל בראה שור יום אחד ונגח, ולמחר ראה חמור ולא נגח, ולמחר ראה סוס ונגח, ולמחר ראה גמל ולא נגח וכו', הנה כאן אם נימא דנעשה מועד למינים אלו שנגח בלבד [ולא לסירוגין כלל] א"כ נמצא דזה שיצא שנגח באופן של סירוגין זהו מקרה, שכך

אירע שבדיוק בימים א' ג' וה' ראה את המינים שרגיל ליגח, ובידים ב' ד' וו' ראה את המינים שלא רגיל ליגח. ומכיון שכך עדיף לנו לתלות את המועדות של השור בסירוגין דאז אינו מקרה אלא כך מועדותו לסירוגין.

ומ"מ אף שנעשה מועד לסירוגין מ"מ אינו מועד אלא למינים אלו שנגח בלבד, דבשלמא בראה שור חמור גמל נעשה מועד לכל המינים שבעולם [להאחרונים דפליגי על המ"מ] משום דלא ראינו לפנינו שיש מינים שאינו נוגח. אבל כאן דראינו שנגח ג' מינים בלבד ואילו את האחרים לא נגח, א"א להחזיקו למועד אלא לגבי המינים שראינו להדיא שנגחם.

והטעם שכאן נעשה מועד רק לימים שנגח בהם, כמפורש בלשון הרמב"ם, ולא לסירוגין של פעמים כמו לעיל בה"ט בסירוגין של שוורים, משום דדוקא שם אם נימא דהוי מועד לימים שנגח בהם, נמצא שאנו תולים במקרה, דמה שלא נגח את השור ביום השני זה רק מפני שלא ראהו ביום הראשון, אבל אם היה רואה אותו ביום ראשון היה נוגח גם אותו. אבל כאן דהוי סירוגין גם של מינים, שפיר ניתן לקבוע את מועדותו לימים שנגח בהם ואין אנו תולים במקרה, שהרי את החמור שלא נגח ביום השני לא היה נוגחו גם אם היה רואהו ביום ראשון [דהרי מלבד דהוי סירוגין אנו קובעים דהוי מועד רק למינים שנגח וכו"ל]. ■ [מתוך קובץ שיעורים כלליים על חו"מ שיעור כללי נא]

דבקות בהקב"ה דרך התורה

שהרי אמרו רז"ל במדרש, **שביקש דוד המלך ע"ה מלפניו יתברך, שהעוסק בתהלים יחשב אצלו יתברך כאילו עוסק בנגעים ואהלות.**

אז כאשר הבני אדם אומרים תהלים, איזו דבקות יש להם בהקב"ה? על דרך כלל הם מגלים אהבת הבורא, הם מגלים ראת הבורא, הם מגלים השתוקקות, הם מגלים תקווה, ואולי אולי הם מגלים הרגשה והכרה בעצם מציאותו יתברך שמו. אלו אופני הדבקות שמתגלים בשעה שבני אדם אומרים תהלים.

ולפי זה נבין השתא למה עיקר אותם אלו שפרשו מעסק התורה הלכו לעסוק בספרי מוסר ותהלים וכדומה, כי איזה סוג של דבקות הם חיפשו? הם חיפשו סוג של דבקות מכח הרגשה של אהבה ויראה, מכח השתוקקות ותקווה, (מעט מאוד חיפשו דבקות מכח עצם ההכרה במציאותו יתברך שמו). עיקר הדבקות שחיפשו אותם בני האדם, שמזה מלאים מזן אל זן דברי רבותינו בספרי יראה ומוסר, זוהי דבקות של אהבה, יראה, השתוקקות ותקווה!! ולכן נראה היה להם שהעיקר הוא לעזוב את העסק של ד"ת ולעסוק בספרי מוסר לרוב וספר תהלים וכדומה. כי הם מבינים עושה נקרא לשמה, ואם זה נקרא לשמה אז מכיון שבשעה שהוא עוסק בהיות דאביי ורבה הוא לא מרגיש אהבה ויראה, ולא מרגיש השתוקקות ותקווה, אז נראה לו שהוא לא משיג את הלשמה, ונמצא חס ושלום פורש מהמדרגה של עסק התורה לשאר הספרים שמביאים אותו לאהבה ויראה, ולהשתוקקות ותקווה!!

אבל מה באמת חסר? **חסרה ההבנה שיש פנים לרוב לדבקות בבורא, ועיקר הדבקות היא מכח התורה הקדושה באופן של דבקות בו בתורה אבל בהלבשה של רצונו, חכמתו ודיבורו שאז הוא דבוק בו יתברך שמו!!**

מי שמשיג את אותה מדרגה של דבקות אז הוא מבין ברור שאפשר להשיג אותה דרך התורה! אבל מי שכל התפיסה שלו בדבקות בבורא היא אהבה ויראה, השתוקקות ותקווה אז הוא לא רואה איך דרך שור שנגח וכדו' הוא יגיע לאותן מדרגות, ולכן הוא פורש מהתורה חס ושלום ועוסק בדברים אחרים.

מדובר הרי בבני אדם אשר "קירבת אלוקים יחפצו" ואשר "כוונתם לשמים" כמו שאמר הנפה"ח לעיל (בפ"א), אז מה חסר? **חסרה ההבנה של צורת הדבקות ברצונו, צורת הדבקות בחכמתו, צורת הדבקות בדיבורו.** ודאי שחוסר הבהירות נובע מחמת שרוב מי שעוסק בתורה אין לו באיתגליא דבקות ברצונו, בחכמתו ובדיבורו, ולכן נראה לאותם בני האדם שעסק התורה גם לא מוליד דבקות!!

אבל מי שמגיע לנקודה האמת, אז הוא מברר את קומת נפשו, והוא צריך שתהיה לו אהבה, יראה ודבקות מכח הלימוד, וכך גם וצריך שתהיה לו השתוקקות, תקווה ודבקות ומכח זה תהיה לו הכרה בעצם מציאות הבורא ודבקות. **אבל גם צריך שעיקר העסק, מבוקר ועד לילה לא ישבותו, יהיה בסוג של דבקות ברצונו, בחכמתו ובדיבורו יתברך שמו, שם צריך שיהיה עיקר הדבקות של האדם!!**

כשהאדם מכיר בהשכלה את כל הכוחות הללו, ראשית, סדר היום שלו משתנה. לאחר מכן כשיכיר אותם **בקומת הלב** אז הדבקות שלו בתורה באמת תהיה דבקות בתורה - בו יתברך שמו. היום כאשר הוא עוסק בתורה אם אין לו **גילוי** של רצונו, חכמתו ודיבורו יתברך שמו אז הוא לא דבוק בהקב"ה, אבל יתר על כן, אם אין לו את הבהירות של רצונו, חכמתו ודיבורו אז גם הדבקות בתורה היא דבקות שאינה שלימה.

הדברים הללו בעזר ה' יתבארו עוד בהרחבה, אבל זהו פתח גדול להתחיל את הסוגיא בבהירות חלקיה והבנת מהות ענינה של תורה. ■ [נפש החיים שער ד' פרק א]

בפעמים הקודמות התחלנו לבאר שמהלך הכרת הנפש הינו במהלך של ארבעת היסודות.

כעת נמשיך, בעזר ה' יתברך את הסבר הדברים מהמקום שהפסקנו.

הצורך בהבטה של ארבעת היסודות

אדם שלא מביט על העולם במבט של ארבעת היסודות, יהיה לו קשה מאוד לקלוט את המציאות בצורה נכונה.

לדוגמא. גם ילד מסתכל על העולם, וגם אדם מבוגר מסתכל על העולם. אך ישנו הבדל מהותי ביניהם. הילד לא יכול לקלוט מציאות, ולכן הוא רואה את העולם לא לפי המציאות. ואילו המבוגר שקולט את המציאות, רואה את העולם לפי המציאות. הילד שקולט את העולם לא לפי המציאות, מתנהג ומשתמש בעולם לפי תפיסה שאינה מציאותית. אך המבוגר שתופס את המציאות, ההתנהגות שלו עם העולם הוא באופן שונה. אצל ילד גפרורים זה משחק, ואצל מבוגר גפרורים זה כלי להדליק בו אש, על מנת לבשל. וכן על זה הדרך.

אדם שלא מכיר את עומק מציאות נפשו, ולא יודע שהיא מורכבת מארבעת היסודות, הוא משתמש עם החיים שלו, באותו אופן שילד או תינוק משתמש עם העולם. ואדם שלומד להכיר את הנפש שלו כפי שעשה אותה בורא עולם, הוא משתמש עם הנפש שלו, כאותו אדם מבוגר שתופס את המציאות. וההבדל ביניהם, הוא כרחוק שמים וארץ ואף יותר מכך.

דוגמא נוספת. אדם רואה התפרצות של הר געש. הדבר היחיד שהוא רואה זה הר געש שהתפרץ. אך כימיקאי שמסתכל על התפרצות הר געש, רואה את כל התהליך שהיה עד כאן, ואת כל המורכבות שישנה בהתפרצות הזאת. מעיין כך, מי שמביט במבט של ארבעת היסודות - הוא רואה את המציאות של יסוד האש שמתפרצת. הוא רואה את המציאות של יסוד המים שמבעבעים. הוא רואה את התכונות של יסוד האש ויסוד המים שיוצאות מהכח לפועל. הוא רואה את המציאות. מי שכימיקאי רואה את המציאות כמו שהיא, ומי שלא, רואה בסך הכל תמונה מעניינת.

אם כן, האופן שבו אנו נוקטים על מנת להכיר את הנפש ואת כל הבריאה כולה, אינו "עוד דרך" שמישהו המציא לפי הבנתו והשגתו האישיים. זה לא אופן של הבטה שמישהו הביט לפי ה"משקפיים שלו" על הבריאה, וכעת הוא בא להנחיל אותה לאחרים. אלא זהו אופן ההבטה השורשי, שכך הקב"ה הביט, וכך הוא ברא את עולמו - "איסתכל באורייתא וברא עלמא". וכל חכמי ישראל, שכל השגתם הייתה מכח התורה הקדושה, הסתכלו על הבריאה לפי החכמה שבה הקב"ה ברא את עולמו - הם הסתכלו במבט של ארבעת היסודות. הסדר הזה הוא לא חכמת אדם. הוא הסדר שלפיו בורא עולם ברא את האדם ואת העולם. וכל מתבונן מבין, שאין לך סדר יותר נכון לעבודה, מהסדר שבורא עולם בעצמו סידר את האדם ואת העולם.

אם כן, ה"מכשיר" איתו אנחנו משתמשים, בכדי להביט על הבריאה, הוא המבט של ארבעת היסודות. וממילא, כל תפיסת המציאות שלנו תהיה לפי אותו מבט. ועבודתנו היא לקנות את אותו מבט. צריך להתרגל לאט לאט, לראות, להסתכל, להתבונן ולהביט על כל דבר בתפיסה של ארבעת היסודות. אמנם כעת אנו עוסקים בנפש הבהמית בחלוקה של ארבעת היסודות, אך המבט הזה הוא לא רק על הנפש הבהמית, אלא על כל הבריאה כולה.

בפעם הבאה נמשיך לבאר, בעזר ה' יתברך, את מהלך הכרת הנפש על פי ארבעת היסודות.

■ [מתוך סדרת "ארבעת היסודות - הכרת הנפש" פרק ב']

1. זוה"ק פרשת תרומה דף קס"א ע"א - "הסתכל בתורה וברא את העולם". כל התורה כולה היא שמותיו של הקב"ה. ושורש כל השמות, הוא שם הוי"ה ברוך הוא - שורש ארבעת היסודות.

טהרת הכוונה

וְהוּא מַה שְׂאָמְרוּ בְּבְרִיתָא הוּבָאָה בְּמִקּוּמוֹת שׁוֹנִים בְּשׁ"ס, וְאֶחָד מֵהֶם בְּפֶרֶק לִפְנֵי אִידֵיהּ (עבודה זרה כ"ע"ב), זֶה לְשׁוֹנוֹ: מִכָּאן אָמַר רַבִּי פִּנְחָס בֶּן יֶאִיר, תּוֹרָה מְבִיאָה לַיָּדִי זְהִירוֹת, זְהִירוֹת מְבִיאָה לַיָּדִי זְרִיזוֹת, זְרִיזוֹת מְבִיאָה לַיָּדִי נְקִיּוֹת, נְקִיּוֹת מְבִיאָה לַיָּדִי פְּרִישׁוֹת, פְּרִישׁוֹת מְבִיאָה לַיָּדִי טְהָרָה, טְהָרָה מְבִיאָה לַיָּדִי חֲסִידוֹת, חֲסִידוֹת מְבִיאָה לַיָּדִי עֲנָוָה, עֲנָוָה מְבִיאָה לַיָּדִי יְרֵאת חֲטָא, יְרֵאת חֲטָא מְבִיאָה לַיָּדִי קְדוּשָׁה, קְדוּשָׁה מְבִיאָה לַיָּדִי רוּחַ הַקֹּדֶשׁ, רוּחַ הַקֹּדֶשׁ מְבִיאָה לַיָּדִי תְּחִית הַמֵּתִים, וְחֲסִידוֹת גְּדוּלָה מְכַוְּנִין, שְׂאָמְרוּ: 'אִזְ דְּבִרְתָּ בְּחֻזֵן לְחֲסִידֵיהּ' (תהלים פט, כ). כאמור, מדובר כאן בעשר מדרגות, והן מתחילות מלמטה למעלה: "תורה מביאה לידי זהירות" - זהירות זו העבודה הראשונה. לאחר מכן זריזות, לאחר מכן נקיית וכו'. אם כן, הברייתא בנויה בצורה של עבודה מתנתא לעילא [מהמלכות ליסוד, מיסוד להוד, מהוד לנצח וכו']. ובאמת, בכללות ישנם ארבעה סדרים לעבודה: א. מלמטה למעלה; אדם מתחיל למטה ועולה למעלה. ב. מלמעלה למטה. ג. עבודה בדרך אלכסונית. ד. בבת אחת.

כלומר, ישנה צורת עבודה של עליה בדרך ישרה, מדרגה אחרי מדרגה. זהו סולם רגיל, שליבה אחרי שליבה. אמנם מתעייפים, אך עולים מהר יותר. וישנה עבודה של עליה בצורה אלכסונית, שהיא פחות מעייפת, אך מתפרסת על זמן רב יותר. הסדר שסידר כאן הרמח"ל על פי הברייתא של רבי פנחס בן יאיר, מסודר לפי תפיסת העליה הישרה, שלב אחרי שלב, כמו סולם. זהו הסדר השורשי. אבל ישנן דרכי עבודה נוספות שגם הן נכונות, כגון דרך העליה בצורה אלכסונית, או צורה עיגולית, והשאלה היא מהי רמת הזוית שאדם לוקח. ומצד כך משתנים כל סדרי העבודה. לכן, מוצאים אנו בהרבה ספרים קדושים סדרי עבודה שהם להדיא הפוכים מדברי המסילת ישרים, ויש התמהים: אם הסדר בנוי על פי עשר ספירות, כיצד אפשר לכתוב אחרת מסדר זה?! כתוצאה מכך, ישנם הנוטים לומר שאותו מחבר לא ידע פנימיות. חס ושלום! אמנם הרמח"ל סידר את ספרו לפי סדר העליה שלב אחרי שלב, אבל בהחלט יתכן שאדם יעבוד בצורה שונה, כי בפנימיות גופא ישנם סדרים מסדרים שונים, והסדר מתנתא לעילא אינו אלא צורה אחת בלבד מן הסדרים האפשריים.

צורת העבודה מלמטה למעלה מובנית וברורה, אולם יש להבין מהי צורת העבודה מלמעלה למטה. הרי כשבאים לבנות בית, אי אפשר קודם לבנות קומה עשירית, אחרי כן קומה תשיעית וכו', הדבר פשוט לא שייך! אמנם, גם כשבונים בית, כיום קיימת אפשרות

להתחיל בבניית עמודים, עליהם בונים את התקרה, ורק לאחר מכן בונים את המעטפת למטה וממשיכים את הגימור הפנימי. אולם אם אין עמודים - אי אפשר להתחיל לבנות את החלק העליון, כי הוא יהיה כבנין הפורח באויר! אבל אם כבר יש עמודים, אפשר ליצוק עליהם קודם את היציקה למעלה, את המעטפת, ולאט לאט לרדת. מהו העמוד?

"בא חבקוק והעמידן על אחת - וצדיק באמונתו יחיה" (מכות כד ע"א). האמונה, כמו שכתוב בספרים הקדושים, היא הראש, האמצע והסוף. היא הכל. "כל מצותיך אמונה" (תהלים קיט, פו). אם יש לאדם עמוד של אמונה - זהו עמוד שעולה עד רום רקיע. אין לו סוף, כמו רשות היחיד שעולה עד לרקיע, אין סוף לרשות. או אז, יכול הוא להתחיל לבנות את בנין עבודתו הפנימית מלמעלה למטה. הוא מתחיל לבנות על אותו עמוד את הקומה העליונה, לאחר מכן עוד קומה למטה ועוד קומה למטה, עד שירד לקומה התחתונה.

אבל אם אין לאדם אמונה, מוכרח הוא להתחיל לבנות רק מלמטה למעלה, לא מלמעלה למטה, כי אין לו על מה לבנות למעלה! בדרך כלל, עבודת רוב אנשי העולם היא לעלות מלמטה למעלה, אבל הצדיקים, "ראיתי בני עליה והם מועטים", הם נמצאים למעלה, ועבודתם היא לרדת למטה להאיר שם את אור האמונה. למדנו עד עתה אפוא, שתי דרכים בעבודה: הברייתא של רבי פנחס בן יאיר מסודרת מלמטה למעלה. סדר נוסף הוא מלמעלה למטה, והוא בנוי בעצם על עבודת האמונה. אולם ישנה דרך שלישית, והיא דרך האלכסון, ונבארה.

בעצם, הבריאה כולה בנויה בשלשה קוים: קו ימין חסד, קו שמאל דין, וקו אמצע רחמים, שהם סוד התוה"ק הנקראת רחמנא. ישנה דרך של הליכה בקו האמצע, קו היושר, והוא עליה דרך התורה הק', ואז האדם עולה מדרגה אחר מדרגה. וישנה דרך נוספת ללכת מהצדדים, ואלו הן כל הדרכים הקיצוניות שישנן, כדוגמת צומות רבים וטבילות קרח, חסד מופלג מאד, וכן על זה הדרך דרכים קיצוניות.

על זה אמר הרבי מקוצק: כל הדרכים בחזקת סכנה, חוץ מדרגה של תורה. כשאדם הולך בדרך האמצע שהיא דרך המלך, הוא בונה שלב על גבי שלב ובניינו יציב, אבל כשהולך הוא בדרכים צדדיות, מי יודע לאן יגיע! הדרך המוצקת ביותר היא דרך האמצע, ה"תורה מביאה לידי", דרך היושר, דרך הבנין, וזו דרך המסילת ישרים.

ביארנו עד עתה שלש שיטות בעבודה: מלמטה

למעלה, מלמעלה למטה, וצורת האלכסון, שאדם הולך ומתעקם וחוזר ומתעקם, וחוזר חלילה. אבל ישנה דרך רביעית, והיא הדרך של רבי אליעזר בן דורדיא: "בכה רבי ואמר: יש קונה עולמו בכמה שנים, ויש קונה עולמו בשעה אחת" (ע"ז יז ע"א). בשעה אחת האדם עולה את כל המדרגות! אמנם, הוא אינו קונה מדרגה אחר מדרגה: תורה, זהירות, זריזות, נקיית וכו', אבל הוא קונה את כל המדרגות כולן "בשעה אחת". ע"י המסירות נפש שאדם מוסר נפשו למען השי"ת - הוא זוכה לקנות את הכל בבת אחת. אומרים אנו בכל יום: "שמע ישראל ה' אלוקינו ה' אחד", וב"אחד" על האדם לכוון למסור נפשו על קידוש ה'. מהו העומק של זה? לא רק שהוא יתברך אחד, ודאי שזו אמת ואנחנו מאמינים באמונה פשוטה באחדותו יתברך, אבל "אחד" הכוונה גם שאנחנו קונים את כל המדרגות בבת אחת, בבחינת האחד. אבל כמו שאמרנו, לא בזה הספר עוסק. ספר 'מסילת ישרים' עוסק בעבודה מלמטה למעלה.

הגדרנו אפוא ארבעה מהלכים בדרכי העבודה. אכן, בכללות ישנן הרבה יותר מארבע דרכי עבודה, כפי שביארנו: יש עבודה מלמטה למעלה ומלמעלה למטה שאלו עבודות מסודרות, אולם עבודת האלכסון [כמו שהיא קיימת מלמטה למעלה - כך היא קיימת גם מלמעלה למטה. משל למה הדבר דומה, אדם יורד במורד תלול, הוא מפחד ליפול, ולכן הוא נע בצורה אלכסונית], לגודל האלכסון וצורת ההתעקמות - אין להן שיעור ואין להן גבול.

כל אלו שיטות העבודה המוכרות לנו. בעצם, כל הספרים לא סידרו סדר, ואם הם סידרו סדר מסויים - לא היה זה בצורה נגלית. לכן רואים אנו שבמשך כל הדורות היו הרבה מאד צדיקים עובדי ה', ולכל אחד מהם היתה דרך אחרת בעבודת ה'. האחד הרגו ליצר הרע בתעניות וסיגופים, האחד עמלו היה בתורה, האחד הרבה בטבילות, האחד בתהלים, האחד בתפילה, האחד בגמילות חסדים, האחד בהתבודדות, כל אחד תפס לעצמו איזו שהיא נקודה.

כל הדרכים הללו לא היו בבחינת דרך הישר של רבי פנחס בן יאיר שעולים שלב אחרי שלב בעבודה, אלא שכל אחד טען שמפרט מסויים בעבודה - כגון מהחסד, מהתפילה, מההתבודדות וכו' - ניתן להגיע לכל המדרגות. כל אחד תפס נקודה מסוימת, וממנה יצר איזו שהיא אפשרות של דרך עליה. ■ [מתוך בלבבי משכן אבנה על מסילת ישרים פרק א]

הבסיס לצמיחה אמיתית בעבודת ה'

נתבונן מעט בעומק הדברים. היעד האמיתי אליו האדם צריך לשאוף, שתהיה לו אפשרות לצמוח ולעלות מעלה מעלה באופן תדיר. והנה, כאשר נתבונן מסביבנו, ונבדוק על כמה אנשים אנו יכולים להצביע ולומר עליהם כי הם מתקדמים משנה לשנה במשך ימי חייהם [כמובן שאין הכוונה להתקדמות פיננסית - גשמית, אלא התקדמות השייכת לתחום הנפש - רוחנית], נגיע למסקנה שאף אם ישנם אנשים כאלו, הם אינם הרוב.

המציאות מראה, כי חיי השיגרה שאותם אנו מכירים - הם חיי מעשה, והרובד הפנימי תופס הרבה פחות מקום אצל רוב האנשים.

ובנקודה זו, עלינו לשאול את עצמנו שאלה מאד בסיסית: אלו ציפיות יש לנו כהורים מילדינו?

כמובן, שכהורים יראי שמים איננו מסתפקים בכך שילדינו יהיו טובים וציינתים, לא יחללו שבת ולא יגנבו רח"ל, ומסתבר שהציפיה שלנו מילדינו היא שכאשר הם יגדלו בס"ד, יהיו להם שאיפות הרבה יותר עמוקות, שתהיה להם תפיסת חיים לפיה תדיר הם רוצים לצמוח ולעלות יותר ויותר, ואינם מסתפקים במדרגה הנוכחית שבה הם נמצאים, בבחינת מה שאמרו חז"ל: "תלמידי חכמים אין להם מנוחה לא בעולם הזה ולא בעולם הבא, שנאמר ילכו מחיל אל חיל" (ברכות סד ע"א).

כמובן שאם נסתפק בהענקת אוכל ואהבה לילד, הרי שהוא יאהב לאכול ויתכן שהוא אף יאהב אותנו, אולם בכך לא נזכה לראות את ילדינו גדלים עם שאיפות רוחניות אמיתיות!

כיצד, אם כן, נגדל ילד ששואף לעלות מעלה מעלה וללכת מחיל אל חיל?

האפשרות להגיע לדרגה זו מורכבת משני חלקים בנפש: א) רצון ושאיפה לצמיחה תמידית. ב) דעת, דהיינו מחשבות עמוקות.

כאשר אנו רוצים לגרום לכך שילדינו יגדלו עם שאיפה לצמוח מחיל אל חיל, איננו יכולים להסתפק בחלק הראשון של החדרת אהבת תורה, יראת שמים ורצון למעלות עליונות [שכמובן אלו דברים חשובים וחיוניים מאד], שהרי המציאות מראה כי לטווח הארוך לא תמיד זה מצליח, ואף אם בדרך כלל אכן רואים תוצאות חיוביות בגיל הבחורות, אולם כאשר מתבגרים יותר, ישנו מעצור מסוים שחוסם את הדרך לעליה.

בכדי להבין כיצד נוצרת אותה חסימה שמונעת התקדמות בעבודת ה', תחילה עלינו להגדיר מהי צמיחה אמיתית.

להבדיל, כשרוצים לבנות בית, מניחים לבניה על גבי לבניה, בכדי שהבית יהיה בנוי היטב ולא יקרוס לפתע. במקביל לכך, כאשר רוצים להגדיר אדם שמתעלה וצומח כראוי, אומרים עליו שהוא 'אדם בנוי'. כלומר, שאף בנפש ישנה מערכת של בנין, וכאשר האדם מניח לבניה על גבי לבניה בנפשו, כך הוא נבנה כראוי.

ומעתה, בכדי לבנות את נפש האדם בצורה של לבניה על גבי לבניה, אין די במעשים בלבד, ואף אם נקפיד לעשות בכל יום מעשה חסד או ללמוד שתי הלכות בשמירת הלשון, עם כל החשיבות שבדבר, לא ניתן להגדיר זאת כצמיחה, מכיון שזהו הגלגל החיצוני בלבד, וצמיחה אמיתית נובעת מבנין פנימי.

ברם, כאשר האדם חושב ומתבונן, הרי שתדיר הוא מוסיף להעמיק בדברים שהוא לומד ויודע, וזו היא הבחינה של בניית לבניה על גבי לבניה בנפשו.

ולעניינו, כמובן שניתן לשייך את המניעות וחוסר ההתקדמות בעבודת ה' של הילד לעולם הגשמי שמושך החוצה, לטירדות החיים וכדו', שבודאי אלו דברים המהווים סיבה מספקת בכדי להוציא את האדם מתהליך של בניה. אולם לאור האמור, ישנה מניעה נוספת שקודמת לכל הגורמים הללו, שהיא חוסר שימוש בכח החשיבה של הילד.

כלומר, התנאי ההכרחי לצמיחה ולהתעלות חייב להתבסס על כך שהאדם יהיה חושב, מעיין, מתבונן ומעמיק, וללא זה אין אפשרות להיכנס לתהליך של צמיחה. [ישנם רבים אשר יתכן כי יסוד זה מהווה חידוש גדול עבורם, אולם לאלו המכירים את חיי הפנימיות - יסוד זה הינו פשוט להם מאד].

לפיכך, כאשר הורים רוצים לגדל ילדים שתהיה להם צמיחה פנימית, הם אינם יכולים להסתפק בחינוך מעשי או בדיבורים מרוממים בלבד, ואף אין די בהענקת של עולם רגשות חיובי בלבד, שכל הדברים הללו בכוחם ליצור איריה טובה וחיובית שהיא אכן חשובה מאד, אולם בית שמחנך לצמיחה, חייבת להשתלב בו מערכת של חשיבה, התבוננות ועמקות. ■ [מתוך דע את ילדיך פרק ד'-ה']

נושאים בפרשה

המשך מעמוד א'

בכו להולך, "כי האדם הולך את בית עולמו". מדרגת הולך תדיר. כי בפנימיות נקרא נח מלשון מנוחה, היפך מסע, אולם בחיצוניות נקרא כן מלשון נחמה להולך. וזהו ק"ל שנה שפירש אדה"ר מהאשה כמ"ש בעירובין. סע גימטריה ק"ל, שנתגרש ממקומו בגן עדן ויצא למסע, ואילו היה מחובר עם חוה, הלא אשה הנקראת בית חשיבא מעט קביעות, אולם ק"ל שנה הנ"ל שפירש מאשתו חשוב כולו מסע.

ועיקר תחלת מסע זה התחיל ונגזר מאכילת אדה"ר וחוה מעץ הדעת, ולפיכך אכילה נקראת סעד, "סעדו את לבבכם". כי לולי אכילה זו היה חבוק ודבוק בו ית"ש. וע"י אכילה זו נתגרש ויצא למסע של שית אלפי שנין, ונצרך לסעד בכל מסעו. ויתר על כן מאז אכילה ראשונה כל אכילה נקראת "עידן קרבא" בלשון חז"ל, ונצרך סעד במלחמה זו. שעל שם כן הלחם נקרא לחם, לשון מלחמה. וזהו סערה, רוח סערה. סע-ר. ועיקר הסערה היא בים כמ"ש (יונה א, יא) "כי הים הולך וסוער" כי ים אינו מקום ישוב אלא כולו דרך מעבר, "נותן בים דרך", "עוברי ימים". ושם נצרך סעד לתמוך מפני הסערה. ולכך רובן של ספנים צדיקים.

והנה עיקר גלות מצרים (שכל ענין גלות ענינו העדר קביעות במקומו ואינו אלא מסע) התחיל ברעמסס אותיות סע-רמס. כמ"ש (בראשית מז, יא) "ויושב יוסף את אביו ואת אחיו, ויתן להם אחוזה בארץ מצרים, במיטב הארץ בארץ רעמסס כאשר צוה פרעה". ואיתא בילקוט, למה הושיבן בארץ רעמסס, משום שכבר התחיל השעבוד של ארבע מאות ושלשים שנה כמנין רעמסס". ויתר על כן אמרו (סוטה יא ע"א) "ולמה נקרא שמה רעמסס, שראשון ראשון מתרוסס". והיינו 'בית' היפך מסע הנ"ל, דהיינו מקום קביעות. אולם ברעמסס אין קביעות של בית אלא הבית עצמו במהלך של מסע. מתרוסס. וכן תחילת המסע של בני" במדבר, לכתך אחרי במדבר, היה תחילתו מרעמסס כמ"ש (שמות יב, לז) ויסעו בני" מרעמסס סכותה והרי שרעמסס תחילתו של מסע הגלות סע-רמס כנ"ל, ותחילת מסע של גאולה.

אולם שורש הגאולה שהותחל ע"י משה ואהרן לא הושלם. כי משה ואהרן לא זכו להשלים המסע לא"י בגלל הסלע שהיכו בו, ולא דברו אליו. סלע סע-ל. ונחסר הסעד בסע-ל, לא"י. וזה הוליד כביכול כעס כ-סע. ובתיקון זהו 'עמס' - סע-מ. עמוסי בטן, שהיכן שהאם הולכת הולך עמה הולד בכל מסעה "כגמול עלי אמו". ■ [נכתב על ידי הרב שליט"א במיוחד לעלון זה]

שרשי התיבות המרכיבות מאמר זה:

סעד, עסיס, עמס, רעמסס, מסע, סלעם, סלע, ערס, כעס, סער, פסע, סעיף.

אביר לב - המשך

במקום נוסף מתגלה אבירות הלב שכנגד יהושע: "אמר רב יהודה מאן אבירי לב, גובאי טפשאי (ברכות יז). ופירש"י: גובאי - שם אומה היא בבבל, ובמס' קידושין אמרין שהיו מן הנתינים, עכ"ל. והרי הנתינים הם אלו שהטעו את יהושע [כמסופר בספר יהושע]. נמצאת שוב אבירות הלב (הנתינים) כנגד האביר דקדושה (יהושע).

עומק הקבלה זו יובן לנו כשנזכור שמשה רבינו הוא בבחינת משפיע [חמה], ויהושע הוא בבחינת מקבל [לבנה], כדברי הגמ' הידועים במס' ב"ב. כלומר, משה הוא שורש השפעת המן (בחינת זכר), ויהושע, הוא שורש מקבלי המן (בחינת נקבה) - "שירד לו מן כנגד כל ישראל". משה ויהושע מגלים את פני הזכר והנקבה של אותה בחינה (בחינת המן), וכנגדם עומדת האבירות הממאנת להישמע לקולם. האבירים שכנגד יהושע, הינו מאותו שורש של אבירם שכנגד משה.

בהמשך דברי הגמ' (ברכות שם): "אמר רב אשי, בני מתא מחסיא אבירי לב נינהו, דקא חזו יקרא דאורייתא תרי זימני בשתא ולא קמגייר גיורא מינייהו". כלומר, אע"פ שיש להם גילוי של כבודה של תורה, אין הם מתגיירים. הרי, על התורה נאמר: "וישמעו רחוקים ויבואו", כלומר ויתגייירו. וכן היה אצל יתרו, כדברי חז"ל עה"פ "וישמע יתרו וכו': "מה שמועה שמע ובא, לחד מ"ד, מתן תורה". מי שלא מתגייר גם לאחר גילוי מעלת התורה, מראה על אבירות לב שמצד הקלקול, המונעת את דברי התורה מלבקוע לתוכו ולתת בלבו את אותה גבורה דקדושה המובילה אותו לגיור.

אבירותו של הגר

מאיך, הגיור עצמו הוא ביטוי לאבירות דתיקון. שכן, על הגר אמרו חז"ל: "גר שנתגייר כקטן שנולד דמי". הגר מבטל את מה שהיה קודם לכן, ומתחיל לבנות עולם חדש. בכך, הוא מתואר כ"היה בונה עולמות" (היא מציאותו

השגתם בתורה (ובלשון אחרת צורת גילוי האלוקות שבהן) היא בבחינת "שברים", כלומר בתפיסה של "חלקים" נפרדים זה מזה. הגמ' [בשבת] אומרת על הגרים: "אף על גב דאינהו לא חזי מזלייהו חזי", כלומר, אף על פי שהם לא ראו, המזל שלהם ראה. כלומר, שנשמות הגרים היו במתן תורה. אבל להמתבאר, אין הם מושרשים ב'שברי' הלוחות, כשאר אומות העולם, שהרי סופם מוכיח שיש להם חלק בתפיסת הכללות והאחדות של התורה, כישראל. אלא, שורש נשמות הגרים נמצא בבחינת השבירה עצמה של הלוחות.

כמו שנתבאר למעלה, מהלך הגרות עובר דרך ה'מחריבין'. זו הוראה על נשמות הגרים שאינן מושרשות ב'שברי' הלוחות לאחר שבירתן, אלא בכח השבירה עצמו, שעל ידו הם מתנשאים למדרגת ישראל ומצטרפים להם. [בדברים אלה, נבין את הסוד הגנוז בדברי הגמ' (יבמות ועוד): "לא יצאו ישראל לבין האומות אלא כדי שיתווספו עליהם גרים". "יצאיה" זו לבין האומות, היא יציאה מבחינת האחד ששרתה בהם, לבחינת הפיזור.

כידוע, המהר"ל (תחילת ספר נצח ישראל) מאריך לבאר שענין הגלות הוא הפיזור, וענין הגאולה הוא גילוי האיחוד [השורש גל הוא שורש הגלות, וזה הופך לשורש הגאולה בתוספת הא', הרומזת לאחדות]. וביאור הדברים: "יצאיה לבין האומות" היא בחינה של "שבירת התורה", הגורמת לגילוי התורה בשבירתה [בחינת שברי הלוחות הראויים לגוים, כנ"ל]. "יצאיה" ו'שבירה' אלו, הן גילוי חלקם של גרים, כנ"ל, וכשזה מתגלה, הגרים "מתווספים" לישראל. יציאה זו דורשת אבירות, דהיינו גבורה. מידת הגבורה מתגלה בשבירה, יותר מאשר בקיום וההעמדה].

■ [מתוך שיעורי שמע בלבביפדיה מחשבה א-ב, אביב, שיעור זה נמסר ביום ד' בחולון ב-20:30, ומשודר בשידור חי של קול הלשון 073.295.1245].

הראשונה, בתור גוי) ומחריבין (מבטל את אותה המציאות הקיימת, כדי לחזור ולבנות מציאות חדשה). הגרים מידבקים באופן עליון במדרגה של "בונה מחריב ובונה". [וזוהו העומק הטמון בדברי חז"ל האומרים שהמשיח הוא "בן גרים". כי המשיח הוא המגלה את האור הזה של "בנין, חורבן, ובנין חדש". הוא המעמיד את עולמנו זה על קיצו, והוא השורש לתקומה ולבנין של העולם החדש, בב"א].

נתעמק עוד קצת בבחינת האבירות ("שבירה") שבגירות. ידועים דברי הגמ' (ריש מס' ע"ז) שאומרת שהקב"ה החזיר את התורה על כל אומה ואומה, שהגיבו בשאלה "מה כתיב בה?", ומיאנו לקבלה. ומבואר בדברי רבותינו שאין הכוונה שהקב"ה רצה לתת להם את התורה כולה, אלא רק החלק השייך להם בלבד; וגם אותו, הם לא קיבלו.

המושג "חלק התורה השייך להם" נקרא "שברי לוחות". להבין זאת, נקדים ש"ישראל" כנגד "אומות העולם", הם "כללות" מול "פרטות". דרך שבעים האומות, האלוקות מתגלה בבחינת הפרטים (מידת הפרטיות), ומנגד, דרך כלל ישראל, היא מתגלה בבחינת הכללות והאחדות (גוי אחד בארץ). [אחדות זו של ישראל מרומזת באות הא', וההתפרטות של האומות באות הע'; על כן הם שבעים אומות].

זהו המרומז במדרש רבותינו הידוע, לפיו נתקבצו י"ב האבנים אשר שם יעקב מראשותיו (בדרכו ללבן), ונעשו אבן אחת. זו הוראה על כחו של יעקב, אבי הע' נפש היוצאים ממנו (הרומזים על הע' אומות), שמאחד אותם לכללות אחת, להיות מרכבה ליחידו של עולם.³ ובבחינה זו הוא גילוי התורה של יעקב.⁴ כלומר, לישראל שייכת מדרגת התורה בכללותה ושלמותה, ולאומות העולם שייכים רק חלקים ממנה, כלומר תורה בבחינת הפרטיות, בהעלם הפוליוית שבה. זו היא כוונת דברינו, באמרנו ש"חלק התורה של אומות העולם נקרא שברי לוחות". כלומר

1. לכן הוא "בר נפלי"; כי הוא מגלה את הנפילה הביטול והחורבן של העולם הזה.

2. כידוע, וכבר הוזכר, הע' היא הא' בקלקולה.

3. וע"ד הרמז, יש להליץ על כך את המקרא: "משם רועה אבן ישראל" - "אבן לי ראש", כלומר "לראשו" של ה"רועה" (יעקב) נעשתה "אבן אחת".

4. כידוע, בחינתו של יעקב היא גילוי התורה, כמ"ש: "תתן אמת ליעקב". (בפנימיות מדרגה זו עומד משה רבנו ע"ה, ובחיצוניותה עומד יעקב אבינו ע"ה, ושרשם אחד, כדברי רבותינו הידועים).

שאלה:

כתוב בליקוטי מוהר"ן ח"א, קצ"ג: "דע שהמחשבה יש לה תוקף גדול, ואם יחזק ויגבר מחשבתו על איזה דבר שבעולם, יוכל לפעול שיהיה כך ואפילו אם יחזק מחשבתו מאד שיהי לו ממון - בודאי יהיה לו, וכן בכל דבר, רק שהמחשבה תהיה בביטול כל ההרגשות" רציתי לשאול:

- א. מה הכוונה מבחינה מעשית שהמחשבה תהיה בביטול כל ההרגשות?
- ב. מה הכוונה מבחינה מעשית לחזק ולגבר מחשבה?
- ג. האם מדובר רק בדברים גשמיים או בכל ענין? האם זה נכון גם אחרי העולם הזה?
- ד. מהו עומק הדבר שמחשבה בביטול כל ההרגשות בודאי מתקיימת?
- ה. כיצד יש לתפוס את כח המחשבה הנ"ל במבט של השגחה פרטית?
- ו. הם זה דבר טוב לפעול דברים באופן הנ"ל? האם צריך כוונה מסויימת?
- ז. מה היחס בין כח המחשבה הנ"ל לכח הבטחון מהסוג שהאדם בוטח שיתקיים רצונו?
- ח. על כח המחשבה וכח הבטחון ישנה התבטאות בספרים של וודאות, שבודאי יהיה לו. האם ישנם דברים נוספים שפועלים דברים בוודאות?

תשובה:

- א. עליה מעולם ההרגשה לעולם המחשבה. עיין בספר המספיק לעובדי ה' פרקי הפרישות והתבודדות בסופו.
- ב. דבקות בעולם המחשבה החושית כמו שהחושים מרגישים כן בשורש המחשבה שהיא שורש החושים היא חושית גמורה למי שנמצא במדרגת מחשבה.
- ג. כן. כן.
- ד. כי הרגש אותיות גרש - עולם ההתנגדויות. משא"כ מחשבה סוג האחדות "כולם בחכמה עשית", "כולם יחד".
- ה. המחשבה כל הכללות כנ"ל "כולם". וגם כוללת את כל הפרטות. וזהו "עיני ה", השגחה פרטית שהיא חכמה - ולכך חכמי העדה נקראים "עיני העדה".
- ו. כן. ולמעלה מכך ישנו כח ביטול. עבודה זו היא בסוד היש הגמור.
- ז. בטחון - עולם ההרגשה. משא"כ עבודה זו בביטול כח המרגיש.
- ח. מלעילא לתתא - נבואה.

שני סיבות המביאות את האדם לרצון להיות שלם - המשר

הויית כל דבר נמשכת לשורשה מטבעה. על תכונה זו נאמר - 'אין טעם ברצון'. זהו חוק טבעי, כמו שנחקר מדוע המים יורדים, ומדוע כל דבר נופל לארץ, כיוון שיש כוח משיכה. אולם מדוע יש כוח משיכה? - סיבה אחר סיבה לבסוף נגיע להנחת היסוד ש-'אין טעם ברצון'.

סיבה שניה: האדם רוצה להיות שלם - מחמת חוסר הרגשת הנוחות בחסר. וכיוון שהוא מרגיש אי-נוחות בהיותו חסר. הוא רוצה להפקיע ממנו את הצער והנגע שבחסר, וגם כאשר הוא יהיה שלם לא יהיה לו עונג אבל את החסר גם לא יהיה לו.

הרצון לצאת מתפיסת החסרות ולהגיע לתפיסת השלמות המוחלטת, יש לה שני שורשים:

שורש אחד: מקום הוייתו היה בשלמות, הוא התרחק מטבעו, ולכן הוא חושק חזרה אל השורש.

שורש שני: מחמת שאני המציאות, וכאשר אני חסר זה מפריע לי, אני מרגיש שפל, זה כואב לי ולכן אני רוצה להפסיק את הכאב ואת הנגע.

איך אני אפסיק את זה? - ע"י שאני אחזור לשלמות.

נבין שיש כאן שני שורשים עמוקים חלוקים זה מזה מאוד.

מהי נקודת החילוק?

אם הרצון לחזור לשורש הוא טבעי, אז הוא לא רצון אנוכי. לעומת זאת אם הרצון לחזור לשורש הוא מחמת שאני לא רוצה לסבול בהרגשת החסר, בהרגשת הנגע שלי, אם כן אני בעצם דואג לעצמי.

גם ברצון השורשי ביותר שהוא רצון להיות שלם, יכול להיות שזה נעשה בבחינה של לשמה או בבחינה של שלא לשמה. לשמה כלומר זה לא נובע מהדאגה לאני הפרטי שלי, שלא לשמה כלומר אני דואג לעצמי.

הרצון שהאדם רוצה להיות שלם הוא הרצון השורשי והעמוק ביותר בתוך נפש האדם. סיבת אותו הרצון או מחמת ששורש הדבר היה שלם לכן טבעו בכל רגע לחזור לאותה נקודת שלמות, ומצד כך אין זה מחמת דאגה ומחשבה על עצמי, שהרי כאשר המחט נדבקת במגנט היא לא חושבת על עצמה, היא לא רוצה לדאוג לעצמה, אלא זהו טבעה. אך הסיבה השניה למה שהוייתם של הנבראים חושקת להגיע לתפיסת השלמות היא מחמת הרגשת השפלות והכאב בחסר שבו הם נמצאים. הם רוצים לצאת מאותה תפיסה של חסר, מאותה הרגשה גרועה שנקראת נגע. והיציאה מאותה הרגשה היא ע"י שנגיע לנקודת השלמות.

[במאמר מוסגר, ישנה כאן נקודה נוספת. אם הסיבה שהדבר רוצה להגיע לשלמות היא מחמת ששם היה שורשו הרי שאין פתרון אלא לחזור לשלמות. אבל אם סיבת הדבר שרוצים להגיע לשלמות היא מחמת הרגשת החסר יש פתרון לגמרי אחר. שאני לא אהיה קיים בכלל, ואם אני לא אהיה קיים בכלל אני גם לא יהיה חסר. א"כ סיבה זו לא מכריחה רצון להגיע לשלמות, זה מכריח רק רצון לצאת מהחסר, ואיך יוצאים מהחסר או שאני אגיע לשלמות או שאני לא אהיה קיים מעיקרא. כמו שאומר הפסוק "ויצא יעקב" (עפ"ד הבית הלוי שם), יוצאים ממקום אחד והולכים למקום שני, הרי שאין כאן רצון להגיע לשלמות. יש כאן רצון לצאת מהחסר. אילו אני אצליח לצאת מהחסר באופן שונה. אדרבה, למה לא?]

א"כ ביררנו כי הסיבה שהאדם רוצה להגיע לנקודת שלמות זה או מחמת ששם שורשו ושם מקורו ולשם הוא חושק באופן טבעי או לחילופין מחמת הדאגה לאני שהוא רוצה לצאת מהכאב של החסר שבתוכו.

■ [מתוך דע את נפשך פרק ח]

שאלה:

שמעתי ב' דרשות נפלאים של הרב בענין ט"ו באב, וב"ה זה נותן לי הרבה משמעות ותוכן פנימי על אותו יום שמעולם לא היה לי כ"כ ידיעה וחיבור בו. שמעתי הרבה נקודות של הרב בענין ט"ו באב, שהוא אור של לעת"ל, שהוא מועד של לעת"ל שמאיר גם השתא, שהוא יום של אחדות מוחלטת, אהבת חנם, וכו'. על כן עיקר שאלתי הוא:

שאלה א - מהו עבודה פנימי של היום, וכיצד אני יכול להתחבר ליום זה באופן מעשי, איזה מעשה אני יכול לעשות ביחד עם מחשבה פנימי, כדי להתחבר להאור של ט"ו באב? ובפרט כיון שאינו ניכר כמעט באותו יום על גודל ענין היום, העולם כמנהגו נוהג באותו יום, ורק אין אומרים תחנון, אבל מלבד זה לא ראיתי כלום שאנשים עושים בעבור יום זה, וכמוכן מה שאין אומרים תחנון אין זה מספיק להתחבר להיו"ט של ט"ו באב. האם כשאין אני אומר תחנון, אז יש לכוון על כח האחדות המוחלטת שנמצא באותו יום ולהתחבר בה בריכוז פנימי ועמוק? או לעשות מעשים של אהבת חנם, שהוא לכאורה עבודת היום, כמו שאמר הרב שהוא יום של אהבת חנם? (אין כוונתי על "חג אהבה" ר"ל שמתחדש בחוץ). או שתם להתפלל על זווים לאחרים, וכמו שהרבה עושים, אבל עם יותר כוונה פנימי? מה בדיוק עבודת היום, באופן מעשי שעל ידו אני יכול להתחבר לפנימיות היום של היום הנורא הזה, אור של לעת"ל, המועד של ט"ו באב?

שאלה ב - גם רוצה אני לדעת: האם כח ה"אהבת חנם" של ט"ו באב

שאמר הרב הוא אותו כח של "אהבה שאינה תלויה בדבר", או זה כח אחר לגמרי?

שאלה ג - גם רציתי לדעת, דמצינו הרבה זמנים בשנה שמאיר אור דלעת"ל - פורים, ט"ו באב, ל"ג בעומר, חנוכה, וכו'. למה צריך הרבה זכרונות של אור דלעת"ל, ולא בסגי ביום אחד בלבד לזה? האם משום שאנחנו צריכים לשאוב הרבה אור מלעת"ל כדי להתקיים בגלות, ולכן צריך הרבה זמנים בשנה לשאוב ממנו האור דלעת"ל ולכן לא מספיק לזה יום אחד בשנה לזה....?

תודה רבה, עם לב מלא הכרת הטוב, להרב שליט"א.

תשובה:

- ראשית יש להכיר בנפש הפרטית היכן גלוי אהבת חנים. יתר על כן יש להתרכז בו "ריכוז פנימי ועמוק" כלשון השאלה. יתר על כן לעשות הוצאה לפועל של אותה אהבה למעשה, הן בתפלה, הן מעשה בפועל, מתוך תשוקת הגדלה של האהבה, והן ג' לבושי הנפש. מחשבה, דיבור, מעשה.
- זה למעלה מכך - אהבה גימטריה 'אחד' כנודע. והם ג' מדרגות א. אהבה התלויה בדבר. ב. שאינה תלויה. ג. אחד.
- כמו אברהם אבינו שהיה לו ד' פתחים, כן יש כמה פתחים שונים במהותם, וכל אחד ראוי לבדוק ביותר בפתח השייך לשורש נשמתו.

מוסדות "בלבבי משכן אבנה"

בימים אלו בו אנו מתאבלים על חורבן בית מקדשנו, בודאי מצוה כפולה ומכופלת, לחזק את בדיק הבית ולהתייצב לימין העמלים בתורה יומם ולילה, וכמו שאמרו חז"ל (ברכות ח.) "מיום שחרב בית המקדש אין לו להקדוש ברוך הוא בעולמו אלא ארבע אמות של הלכה בלבד".

ולכן הננו להביע את הכרת הטובה לידידי מוסדותינו היקרים, אשר באו בימים אלו לעזרת ה' בגבורים, בהתייצבם לימין בית מדרשינו, בתורמם מאונם ומהונם עבור "המשכן", מעומק נדבת לבבם

הלא הוא ידידנו משכבר הימים - **עמל בתורה, מרביץ תורה, ומוקיר רבנו**

הרב **יאיר בן משה שליט"א**

ועל ידו השני, רחים רבנו, **דבוק בכתבי ה'נתיבות שלום', ומפיץ אורם בעולם**

הרה"ח ר' **אברהם זיינפלד שליט"א**

יתברכו משמים בשני שלחנות, צור ישראל יהא בעזרם, וימלא משאלות לבבם, ברכת ה' היא תעשיר, לאורך ימים ושנים, בבריאיות איתנה ונהורא מעליא. אכ"ר.

מאחלים בכל הכרת הטובה

הנהלה

בשם הרב והאברכים

שאלות בכל תחומי החיים יתקבלו בכתובת: rav@bilvavi.net

להצטרף לרשימת העלון מדי שבוע ע"י אימייל subscribe@bilvavi.net

שיעורי "בלבבי" מופיעים ב"קול הלשון" בארץ 073.295.1245 | USA 718.395.2440

לעורך ובכל ענייני העלון: parsha@bilvavi.net | לקחת חסות עבור עלון שבועי: sponsor@bilvavi.net

רכישת ספרי הרב: ספרי אברמוביץ - משלוח ברחבי העולם 03.578.2270 | מייל: avi@moshebooks.com

ספרי מאה שערים רח' מאה שערים 15, ירושלים 02.502.2567 | ספרי אברמוביץ רח' קוטלר 5 בני ברק 03.579.3829